

Zaključne ugotovitve 32. Sedlarjevega srečanja urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, z naslovom Urbanistično načrtovanje skozi prizmo pandemije - izzivi in predlogi.

32. Sedlarjevo srečanje je potekalo v živo v petek, 17. oktobra 2021, na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani. Hkrati je zaradi ukrepov v zvezi s koronavirusom potekal prenos dogodka tudi preko spleta. Za spletno prisotnost na dogodku se je prijavila približno polovica udeležencev srečanja. Preostali smo se ob vseh potrebnih ukrepih družili v živo. Glede na aktualne razmere nas še posebej veseli, da se je srečanja ponovno udeležilo preko sto kolegov urbanistov in prostorskih planerjev iz vse Slovenije, z občin, ministrstev, podjetij, fakultet, inštitutov idr. V primerjavi z lanskim srečanjem smo se prisotni letos lahko ponovno povezovali ob izmenjavi mnenj v odmorih in med kosilom.

Uvodne in pozdravne nagovore so imeli predsednica DUPPS dr. Alma Zavodnik Lamovšek, Georgi Bangiev, generalni direktor Direktorata za prostor, graditev in stanovanja MOP, mag. Miran Gajšek, vodja Oddelka za urejanje prostora Mestne občine Ljubljana in dr. Igor Bizjak, direktor Urbanističnega inštituta RS.

Uvodni referat angleške urbanistke Kerri Farnsworth, direktorice podjetja 360° Cityshapers, z naslovom Po pandemiji COVID-19: priprava na 'novo normalnost' (*After the COVID-19 Pandemic: preparing for the new 'normal'*), je bil podan v angleškem jeziku. Tuja gostja je odprla mnogo izzivov za urbaniste v času pandemije in po njej, obenem pa je v razmislek podala predloge odgovorov na te izzive.

Sledila je predstavitev 15 prispevkov 32 avtorjev. V posameznih sklopih srečanja – v nagovorih, v treh sklopih predavanj ter v razpravah so bili predstavljeni premisleki, pa tudi raziskave in študije, ki že ocenjujejo učinke pandemije in iščejo rešitve za naprej. Predstavljeni so bili tudi konkretni projekti in študije, ki se odzivajo na probleme in posledice pandemije; urbana reciklaža v Murski Soboti, vloga in možnosti stanovanjskih sosesk pri obvladovanju pandemije ter izzivi mestnega turizma na primeru Mestne občine Ljubljana, izzivi gospodarskih con, prostorske spremembe na razvrednotenih območjih in nenazadnje vpliv (in podpora) digitalizacije v upravljanju prostora. V času razprav so udeleženci komentirali prikazano, podali pa tudi drugačna mnenja.

Ugotovitve in sklepi 32. Sedlarjevega srečanja

O pandemiji še ne moremo govoriti v pretekliku in tudi vse njene posledice še niso jasne. Vendar pa je potreben hiter in skupen družbeni odziv. Urbanisti in prostorski planerji svojo vlogo pri tem prepoznavamo v aktivnem načrtovanju mest in naselij, dobro prilagojenih novim razmeram glede varovanja zdravja in prilagajanja podnebnim spremembam.

Optimizem vendarle vzbuja dejstvo, da je v teh zahtevnih razmerah na voljo tudi več javnega denarja, npr. iz Sklada za okrevanje (*Recovery fund*) in kohezijskih sredstev. To vidimo kot priložnost in odgovornost za trajnostno regeneracijo mest in naselij, za aktivacijo priložnosti podeželja in potencialov predmestij (razpršene suburbane pozidave), zaboljšanje kakovosti stanovanj itn.

Med konkretnimi ugotovitvami in predlogi letošnjega 32. Sedlarjevega srečanja izpostavljamo naslednje:

- Delo na domu in še bolj delo od doma (*tele-working*), ki smo ga začeli zaradi razmer množično uporabljati spomladi 2020, kot vse kaže, ne bo zgolj začasno. Za delovna mesta, ki omogočajo delo na daljavo, bo to deloma ali celo v celoti ohranjeno.
- Vendar je treba temu prilagoditi naše bivalne razmere. Premajhna stanovanja, običajno brez ločenih delovnih prostorov, ne omogočajo korektnega dela od doma, niti morebitne izolacije posameznika. Bivalne standarde in velikosti stanovanj je zato treba izboljševati, stanovanjem pa dodajati in pri novih stanovanjih načrtovati zunanja stopnišča, balkone, terase, dvorišča, skupnostne zunanje, predvsem zelene površine in podobno.
- Ob preobremenitvi naših stanovanj pa na drugi strani ostajajo prazni ali deloma prazni poslovni prostori. Zato je treba spremljati, ali se bo trend manjših potreb po poslovnih prostorih nadaljeval in preveriti možnosti, kateri poslovni prostori so primerni za spremembe v stanovanja ali v objekte družbene infrastrukture ali morda v skupnostne prostore za krizne razmere itn.
- Iz problema premajhnih stanovanj v mestih in naseljih se kot priložnost kažejo velike, pogosto predimenzionirane stanovanjske hiše na lastnih parcelah v predmestjih, na območjih razpršene suburbane pozidave. Fenomen, ki smo ga vedno ocenjevali kot urbanistično neakovosten, postaja pomembna priložnost. Stanovanjske površine so običajno večje, lastni vrtovi omogočajo varno preživljanje časa na prostem. Ob tem drugi problemi suburbije ostajajo, ob omenjenih prednostih je treba še naprej načrtovati območja zgostitev z javnimi programi, boljšo prometno dostopnost, javni promet, kolesarske in pešpoti ipd.
- Še bolj kot v suburbiji se priložnost za zdravo bivanje v aktualnih razmerah kaže na podeželju, posebej, če je omogočeno delo na daljavo. V zvezi s priložnostmi suburbije in podeželja pa se tako tudi postavlja vprašanje, ali prihodnost prinaša potrebo po bolj razpršenem bivanju?
- V pandemiji in po njej je treba namenjati pozornost predvsem zdravju in bivalni kakovosti. Zato še vedno in vse bolj velja, kako zelo pomembni so dostopnost do zelenih in javnih površin ter ustrezna mobilnost. Skozi pandemijo se je še povečalo zavedanje o pomenu zelenih površin za zdravje in za telesno aktivnost na svežem zraku. Zelene površine dokazano prinašajo koristi za javno zdravje, zato morajo biti dobro dostopne in povezane v zelene sisteme ne le v strnjenih mestih, ampak tudi v bolj razpršenih predmestjih.

Zaključek

Ena od največjih kakovosti in obenem nalog Sedlarjevih srečanj je, da vsako leto združijo urbaniste in prostorske planerje Slovenije in širše. Kolegi, ki delujemo na različnih področjih, predstavimo rezultate raziskav in projektov, soočamo mnenja, ki si jih ne delimo vedno. V sedanjih razmerah, ki pred človeštvo postavljajo velike izzive, je sodelovanje izjemno pomembno. Ena od ključnih skupnih ugotovitev je namreč bila, da je tudi od nas močno odvisno, kakšen bo svet po korona krizi – kako bomo sodelovali, kako se bomo kot družba in prostorska stroka odzvali, izboljševali bivalne pogoje prebivalcev, se odzvali na podnebne spremembe in novim razmeram prilagodili mesta in naselja.

Zato za zaključek podajamo vprašanje, ki ga namenjamo politikom, odločevalcem. Ugotavljamo, da še nikoli ni bilo na voljo toliko javnega denarja za okrevanje in obnovo, kar tudi dokazuje resnost razmer. V zvezi s tem sprašujemo: **Ali bomo sredstva Sklada za okrevanje in kohezijska sredstva namenili viziji dodane vrednosti v urejenem slovenskem prostoru, v mestih in naseljih prilagojenih za zdravo in varno trajnostno bivanje ali pa bomo nadaljevali prakso bolj ali manj slabih kompromisnih odločitev?**

Zaključne ugotovitve je pripravila dr. Liljana Jankovič Grobelšek, dopolnil in potrdil pa izvršni odbor Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, zanj predsednica dr. Alma Zavodnik Lamovšek.

Zaključne ugotovitve so bile poslane ministru za okolje in prostor mag. Andreju Vizjaku, ministru za kulturo dr. Vasku Simonitiju, Skupnosti občin Slovenije, Združenju mestnih občin Slovenije in Združenju občin Slovenije, Zbornici za arhitekturo in prostor Slovenije, Društvu krajinskih arhitektov Slovenije, Društvu arhitektov Ljubljane, poslanskim skupinam Državnega zbora, povabljenim in udeležencem Sedlarjevega srečanja, članom DUPPS ter medijem.